

Vergaderjaar 2018–2019

35 095 XIII

Wijziging van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (XIII), de begrotingsstaten van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en het Diergezondheidsfonds (F) voor het jaar 2018 (wijziging samenhangende met de Najaarsnota)

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikelen 1 tot en met 3

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2018 wijzigingen aan te brengen in:

1. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat;
2. de begrotingsstaat inzake de agentschappen van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat;
3. de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit;
4. de begrotingsstaat inzake de agentschappen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit;
5. de begrotingsstaat inzake het Diergezondheidsfonds.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
E.D. Wiebes

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
C.J. Schouten

Inhoudsopgave

A.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL	1
B.	BEGROTINGSTOELICHTING	3
1.	Leeswijzer	3
2.	Overzicht belangrijkste suppletoire uitgaven- en ontvangstenmutaties	3
	Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2018 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (Tweede suppletoire begroting)	3
	Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2018 van Economische Zaken en Klimaat (Tweede suppletoire begroting)	5
	Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2018 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (Tweede suppletoire begroting)	6
	Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2018 van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (Tweede suppletoire begroting)	8
3.	De beleidsartikelen	9
	1. Goed functionerende economie en markten	9
	2. Bedrijvenbeleid: innovatie en duurzaam ondernemen	10
	3. Een excellent ondernemingsklimaat	14
	4. Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering	16
	5. Meerjarenprogramma Nationaal Coördinator Groningen	20
	6. Concurrerende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens	22
	8. Natuur en biodiversiteit	26
4.	De niet-beleidsartikelen	28
	40. Apparaat EZK	28
	41. Nominaal en Onvoorzien EZK	29
	42. Apparaat LNV	29
	43. Nominaal en Onvoorzien LNV	30
5.	De agentschappen	30
	Agentschap Telecom (AT)	30
	Dienst ICT Uitvoering (DICTU)	32
	Nederlandse Emissieautoriteit (NEa)	33
	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl)	35
6.	Het Diergezondheidsfonds (DGF)	37

B. BEGROTINGSTOELICHTING

1. Leeswijzer

Opbouw 2^e suppletoire begroting 2018

Deze 2^e suppletoire begroting geeft een geactualiseerd beeld van de begrotingsuitvoering 2018. Onderdeel B, de begrotingstoelichting, is als volgt opgebouwd:

- 1) Leeswijzer.
- 2) Overzicht belangrijkste suppletoire uitgaven- en ontvangstenmutaties. De belangrijkste verplichtingenmutaties zijn toegelicht in de artikelen.
- 3) De beleidsartikelen. Voor ieder beleidsartikel is de tabel «Budgettaire gevolgen van beleid» opgenomen. Hierin zijn de begrotingsmutaties voor de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten weergegeven.
- 4) De niet-beleidsartikelen. In de budgettaire tabellen zijn de begrotingsmutaties voor de verplichtingen, uitgaven en ontvangsten opgenomen.
- 5) De agentschappen. In deze 2^e suppletoire begroting zijn de aanpassingen in de agentschapsparagrafen van het Agentschap Telecom (AT), de Dienst ICT Uitvoering (DICTU), de Nederlandse Emissieautoriteit (NEa) en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) opgenomen.
- 6) Het Diergezondheidsfonds (DGF).

Ondergrenzen toelichtingen

Voor het toelichten van de begrotingsmutaties zijn in deze tweede suppletoire begroting de ondergrenzen gehanteerd zoals opgenomen in de onderstaande tabel.

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerp-begroting) in € mln	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € mln)	Technische mutaties (ondergrens in € mln)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 en < 1.000	5	10
=> 1.000	10	20

In sommige gevallen, waar politiek relevant, worden ook posten toegelicht beneden deze ondergrenzen.

2. Overzicht belangrijkste suppletoire uitgaven- en ontvangstenmutaties

Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2018 Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (Tweede suppletoire begroting)

Bedragen x € 1.000

	Art. nr.	Uitgaven 2018
Stand begroting 2018 na ISB		3.860.285
Stand na 1^e suppletoire begroting 2018		4.125.876
Stand na Miljoenennota 2019		4.277.327
<i>Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties (Najaarsnota):</i>		
MKB-Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)	2	- 14.055
Verduurzaming Industrie	2	- 19.866
Transitiekosten Invest-NL i.o.	2	- 7.561
Seed Capital regeling	3	9.800
Begrotingsreserve Maatregelen voor CO ₂ -reductie	4	500.000

	Art. nr.	Uitgaven 2018
SDE+	4	- 6.700
Nationaal Programma Groningen (van aanvullende post)	5	50.000
Nationaal Programma Groningen (naar Provinciefonds)	5	- 50.000
Apparaatsuitgaven	40	11.193
Overige mutaties	Div.	- 1.839
Totaal		470.972
Stand na 2^e suppletoire begroting 2018		4.748.299

Toelichting

MKB-Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)

MKB Innovatiestimulering Topsectoren wordt met € 14,1 mln verlaagd. Dit is in het bijzonder het gevolg van de decentralisatie naar het Provinciefonds voor de decentrale uitvoering van de MIT door de provincies (€ 16,1 mln).

Verduurzaming Industrie

Verduurzaming Industrie – € 19,9 mln. Hiervan is € 1,7 mln overgeheveld naar NWO en de gemeente Rotterdam in het kader van de verduurzaming van de industrie. Het restant van € 18,2 mln betreft klimaatmiddelen die in 2018 niet tot besteding komen. Deze middelen zullen in 2019 weer beschikbaar komen voor de verduurzaming van de industrie.

Transitiekosten Invest-NL i.o.

Het transitiebudget voor Invest-NL (€ 7,6 mln) is in 2018 niet benut. De oprichting van Invest-NL wordt voorzien in 2019 waardoor ook de daarmee samenhangende transitiekosten ten behoeve van de overgang van medewerkers naar Invest-NL en het samenwerkingsverband met FMO in de komende jaren zullen worden gemaakt. De niet benutte middelen in 2018 zullen de komende jaren weer beschikbaar worden gesteld.

Seed Capital regeling

Betreft een bijdrage van € 9,8 mln van het Ministerie van VWS ten behoeve van de Seed Capital regeling voor de eHealth tender.

Begrotingsreserve Maatregelen voor CO₂-reductie

Het kabinet zal mogelijk additionele maatregelen nemen om aanvullende CO₂-reductie te realiseren. Omdat de aard en timing van de eventuele aanvullende maatregelen nog onzeker is, heeft het kabinet besloten deze eventuele maatregelen via een tijdelijke begrotingsreserve mogelijk te maken. De reserve loopt tot en met 2020, wordt gekoppeld aan artikel 4 (Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering) van de EZK-begroting en staat onder voorafgaand toezicht van het Ministerie van Financiën. De reserve wordt eenmalig gevuld met € 500 mln. Als de uitgaven hoger uitvallen dan de beschikbare middelen uit de begrotingsreserve, dan gelden de reguliere begrotingsregels. Als de uitgaven lager uitvallen dan vloeit het restant terug naar de schatkist. Onttrekking van middelen uit de reserve moet vooraf door het Ministerie van Financiën goedgekeurd worden. Daarbij wordt getoetst op het zo kostenefficiënt mogelijk verminderen van CO₂. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat coördineert de set aan maatregelen om

CO₂ te reduceren. Andere departementen zoals LNV, IenW en BZK kunnen ook een beroep doen op deze middelen voor CO₂-reducerende maatregelen.

SDE+

Voor de programma-uitgaven van het Maritiem Informatievoorzieningen Servicepunt (MIVSP), extra personele inzet ten behoeve van de werkzaamheden voor Wind op Zee/Routekaart 2030 en de bijdrage aan de vervanging van een radarinstallatie bij Wemeldinge wordt in totaal € 6,7 mln budget overgeheveld naar Rijkswaterstaat.

Nationaal programma Groningen

Op grond van de afspraken in het Regeerakkoord is voor het Nationaal Programma Groningen in 2018 € 50 mln beschikbaar op de Rijksbegroting. Dit bedrag is van de aanvullende post van de Rijksbegroting overgeboekt naar de begroting van EZK en vervolgens is dit bedrag dat bestemd is voor de provincie Groningen gestort in het Provinciefonds. Binnen het Nationaal Programma Groningen werken regio en Rijk samen aan de economische versterking en de kwaliteit van de leefomgeving in de regio Groningen. Voor het NPG is totaal € 1,15 mld beschikbaar en is bestemd voor de uitrol van projecten voor het toekomstperspectief voor Groningen. Het gaat om projecten in het kader van leefbaarheid, energie en economie. Dit komt ten goede aan de inwoners van Groningen.

Apparaatsuitgaven

Betreft hogere apparaatsuitgaven, waaronder hogere uitgaven voor de organisatie van de Nationaal Coördinator Groningen van € 8,4 mln en extra kosten van € 2,3 mln voor toezicht dat de ACM uitoefent op een aantal vervoerssectoren, die door het Ministerie van IenW worden gedekt.

Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2018 van Economische Zaken en Klimaat (Tweede suppletoire begroting)

Bedragen x € 1.000

	Art. nr.	Ontvangsten 2018
Stand begroting 2018 na ISB		3.664.301
Stand na 1° suppletoire begroting 2018		3.539.037
Stand na Miljoenennota 2019		3.952.667
<i>Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties (Najaarsnota):</i>		
High Trust	1	- 24.682
Cofinanciering Europees Fonds Regionale Ontwikkeling	2	4.200
Dividend Limburgse industrie- en investeringsbank (Iiof)	3	2.000
Verkoop NOM-aandelen	3	- 3.000
Overige mutaties	Div.	2.230
Totaal		- 19.252
Stand na 2° suppletoire begroting 2018		3.933.415

Toelichting

High Trust-ontvangsten

De High trust-ontvangsten bestaan voornamelijk uit het saldo van de door de ACM ontvangen en terugbetaalde boetes. Door onzekerheid over gerechtelijke uitspraken en het moment waarop dit in de tijd plaatsvindt, fluctueert het saldo aan High trust-ontvangsten door de jaren heen en laat zich niet plannen. Ten opzichte van de meerjarig geraamde boeteopbrengst van ruim € 30 mln, treedt voor 2018 een tegenvaller op van € 24,7 mln.

Cofinanciering Europees Fonds Regionale Ontwikkeling

De verhoging van de diverse ontvangsten met € 4,2 mln is het gevolg van terugontvangsten samenhangend met de vaststelling van de verstrekte cofinanciering in het kader van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling over de periode 2007–2013.

Dividend Limburgse industrie- en investeringsbank (LIOF)

Van de Limburgse industrie- en investeringsbank (LIOF) is € 2 mln dividend ontvangen.

Verkoop aandelen investerings- en ontwikkelingsmaatschappij voor Noord Nederland (NOM)

De afhandeling van de verkoop NOM aandelen is vertraagd waardoor € 3 mln niet meer in 2018 wordt ontvangen.

Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties 2018 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (Tweede suppletoire begroting)

Bedragen x € 1.000

	Art. nr.	Uitgaven 2018
Stand begroting 2018 na ISB		739.546
Stand na 1° suppletoire begroting 2018		853.847
Stand na Miljoenennota 2019		837.828
<i>Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties (Najaarsnota):</i>		
Vertraging klimaat	6 en 8	- 10.000
Sectorbijdrage fosfaatreductieplan	6	19.300
Fosfaatrechtenstelsel	6	10.600
Onderuitputting Brexit	6	- 9.800
Implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)	6	3.956
Floriade 2022	6	- 2.500
Pilots klimaatslimme landbouw in veenweide gebieden	8	- 3.200
Reservering regionale opgaven	43	26.400
Regionale opgaven Rotterdam Zuid	43	- 24.000
Uitvoeringskosten regionale opgaven en BES	43	- 2.400
Herinrichting LNV	43	- 12.446
ICT ontvlechting LNV	43	- 9.365
Overige mutaties	Div.	- 7.035
Totaal		- 20.490
Stand na 2° suppletoire begroting 2018		817.338

Toelichting

Vertraging klimaat

Bij de uitdeling van de middelen uit Regeerakkoord is voor 2018 € 44,5 mln aan de LNV begroting toegevoegd. Door vertraging in de uitputting komt € 10,0 mln niet tot benutting. Dit budget bestaat uit subsidies voor plantaardige productie (€ 6,8 mln), opdrachten voor plantaardige productie (€ 1,7 mln) en opdrachten voor duurzame veehouderij (€ 1,5 mln). Deze middelen worden naar 2019 doorgeschoven, zodat LNV ze in 2019 voor klimaatdoeleinden kan aanwenden.

Sectorbijdrage fosfaatreductieplan

Het extra budget Sectorbijdrage fosfaatreductieplan ad € 19,3 mln zijn ten behoeve van de uitvoeringskosten van RVO.nl voor het fosfaatreductieplan. Deze middelen zijn volledig ontvangen vanuit de sector en zijn daarom ook opgenomen in de belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties.

Fosfaatrechtenstelsel

Naar aanleiding van wijzigingen in de opzet van het fosfaatrechtenstelsel zijn de uitvoeringskosten voor RVO.nl toegenomen. Het gaat om meerwerk van € 10,6 mln en ziet voornamelijk op het instellen van een fosfaatbank, het inrichten van een openbaar fosfaatregister, het aanpassen van de fosfaatrechtenrechten voor vleesvee, het hanteren van een vrijstelling van fosfaatrechten voor zoogkoeien en op extra juridisch werk vanwege de verwachte stijging van het aantal bezwaarschriften.

Onderuitputting Brexit

Door vertraging in de voorbereiding van de NVWA en de landbouw gerelateerde keuringsdiensten op de Brexit, is sprake van een onderuitputting van € 9,8 mln op het beschikbare budget in 2018. In de Kamerbrief van 12 oktober (Kamerstuk 23 987, nr. 272) is ingegaan op de voorbereiding van de NVWA en de keuringsdiensten op de Brexit.

Implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Dit betreft de eerder gereserveerde bijdrage aan de NVWA en RVO.nl voor de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Floriade 2022

In 2022 vindt de Floriade plaats in Almere. Ten behoeve van de voorbereiding hiervan stelt LNV € 2,5 mln beschikbaar.

Pilots klimaatslimme landbouw in veenweide gebieden

Dit betreft de overboeking naar het Provinciefonds voor de uitvoeringskosten van de pilots klimaatslimme landbouw in veenweide gebieden. Deze pilots worden door de provincies Zuid-Holland en Utrecht uitgevoerd en hebben het doel om de CO₂ uitstoot in veenweidegebieden te verminderen.

Reservering regionale opgaven

De Minister van LNV coördineert de besteding van de Regeerakkoord envelop. De bijdragen worden na toevoeging aan de LNV-begroting verdeeld richting de betreffende regionale opgaven. Bij de tweede suppletoire begroting wordt vanaf de aanvullende post van de Rijksbegroting € 26,4 mln naar de LNV-begroting overgeheveld. Deze middelen zijn bestemd voor Rotterdam-Zuid, de BES-eilanden en uitvoeringskosten.

Regionale opgaven Rotterdam Zuid

Het kabinet heeft maximaal € 130 mln gereserveerd voor het aanpakken van de opgave in Rotterdam-Zuid. Deze mutatie betreft de overboeking van € 24 mln naar het Gemeentefonds ten behoeve van Rotterdam-Zuid.

Uitvoeringskosten Regionale opgaven en BES

Uit de regio envelop is € 2 mln beschikbaar gesteld voor de uitvoeringskosten van de regionale opgaven. Daarnaast wordt er € 0,4 mln overgeboekt naar het Gemeentefonds voor de aanpak van de opgaven op Saba.

Herinrichting LNV

Op artikel 43 is bij de 1^e suppletoire begroting budget gereserveerd voor de herinrichting. Met deze mutatie wordt een deel van deze middelen verdeeld over de begroting. Het betreft onder andere de verdeling van het personeelsbudget.

ICT ontvlechting LNV

Op artikel 43 is bij de 1^e suppletoire begroting budget gereserveerd voor de herinrichting. Met deze mutatie wordt een deel van deze middelen verdeeld over de begroting. Voor de ICT-uitgaven als gevolg van de herinrichting van LNV is een bijdrage van € 9,3 mln overgeboekt naar de uitvoerende onderdelen.

Overige

De overige uitgaven betreffen mutaties op terreinen van artikel 6 en artikel 8 voor onder andere de bijdrage voor het onderzoek duurzame voedsel-systemen bij de NWO (€ 1,5 mln), de overheveling van groenpactmiddelen voor praktijkgericht onderzoek naar het nationaal regieorgaan praktijkgericht onderzoek (€ 2,7 mln), de overheveling voor de basisfinanciering van het Planbureau Leefomgeving (€ 1,4 mln) en een bijdrage aan NWO voor het onderzoek Ecologie Noordzee (€ 0,5 mln).

Belangrijkste suppletoire ontvangstenmutaties 2018 van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (Tweede suppletoire begroting)

Bedragen x € 1.000

	Art. nr.	Ontvangsten 2018
Stand begroting 2018 na ISB		99.706
Stand na 1^e suppletoire begroting 2018		102.515
Stand na Miljoenennota 2019		108.851
<i>Belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties (Najaarsnota):</i>		
Sectorbijdrage fosfaatreductieplan	6	19.300

	Art. nr.	Ontvangsten 2018
EU-ontvangsten EFMZV	6	5.226
Lagere ontvangsten POP2	8	- 2.836
Overige mutaties	Div.	2.464
Totaal		24.154
Stand na 2^e suppletoire begroting 2018		133.005

Toelichting

Sectorbijdrage fosfaatreductieplan

De extra ontvangsten Sectorbijdrage fosfaatreductieplan ad € 19,3 mln zijn ten behoeve van de uitvoeringskosten van RVO.nl voor het fosfaatreductieplan. Deze middelen zijn volledig benut en zijn daarom ook opgenomen in de belangrijkste suppletoire uitgavenmutaties.

EU-ontvangsten EFMZV

In het kader van het EFMZV wordt dit jaar een declaratie bij de EU ingediend voor kosten die deels in eerdere jaren zijn gemaakt. Deze kosten zijn toen ten laste van de eigen begroting gekomen. De ontvangst van € 5,2 mln leidt in 2018 tot een meevaller.

Lagere ontvangsten artikel 8

De ontvangsten op artikel 8 worden € 2,8 mln lager geraamd, als gevolg van het vervallen van opbrengsten van taken die gedecentraliseerd zijn, zoals jachtakten (€ 1,0 mln) en het Plattelands ontwikkelingsprogramma (POP2) (€ 2,8 mln).

Overige mutaties

Betreft diverse mutaties op de terreinen van artikel 6 en artikel 8 voor onder andere ontvangsten uit ingestelde vorderingen voor geconstateerde onregelmatigheden in EU subsidie-declaraties (€ 1,0 mln) en hogere verwachte opbrengsten uit landinrichtingsrente (€ 1,5 mln).

3. De beleidsartikelen

Budgettaire gevolgen van beleid,

1. Goed functionerende economie en markten

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting 2018 (3)				
	Stand na ISB (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting 2018 (2)	Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting 2018 (4)=(2+3)
VERPLICHTINGEN	188.251	197.183	4.719	1.871	203.773
UITGAVEN	186.154	195.432	5.908	2.541	203.881
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	96%	96%			99%
Subsidies		512		- 164	348

	Stand na ISB (1)	Stand 1° suppletioire begroting 2018 (2)	Mutaties 2° suppletioire begroting 2018 (3)		Stand 2° suppletioire begroting 2018 (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2° suppletioire begroting	
Digitalisering regionale radio		112			112
Cyber security		400		- 164	236
Opdrachten	7.503	9.167	- 1.732	641	8.076
Onderzoek en Opdrachten	2.021	2.004	288	- 39	2.253
Beleidsvoorbereiding en evaluaties Frequenties en Veiligheid	5.482	5.669	- 2.052	1.699	5.316
Digital trust centre		1.494	32	- 1.019	507
Bijdragen aan agentschappen	25.732	32.764	4.124	2.064	38.952
Agentschap Telecom	14.544	21.431	3.862	1.735	27.028
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	11.188	11.308	262	354	11.924
DICTU		25		- 25	
Bijdragen aan ZBO's/RWT's	149.213	149.213	3.490		152.703
Metrologie	9.134	9.134	204		9.338
Raad voor Accreditatie	190	190	5		195
ACM	696	696	18		714
CBS	139.193	139.193	3.263		142.456
Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	3.706	3.776	26		3.802
Nederlands Normalisatie Instituut (NEN)	1.106	1.106	24		1.130
Internationale organisaties	2.600	2.670	2		2.672
ONTVANGSTEN	31.062	31.062	17	- 24.682	6.397
Ontvangsten ACM	162	162			162
High Trust	30.200	30.200		- 24.682	5.518
Diverse ontvangsten	700	700	17		717

Toelichting op de ontvangsten

De verlaging van het ontvangsbudget met € 24,7 mln ligt volledig bij de High Trust-ontvangsten. Deze bestaan voornamelijk uit het saldo van de door de ACM ontvangen en terugbetaalde boetes. Door onzekerheid over gerechtelijke uitspraken en het moment waarop dit in de tijd plaatsvindt, fluctueert het saldo aan High trust ontvangsten door de jaren heen en laat zich niet plannen. Meerjarig is een ontvangst van € 30,2 mln geraamd.

Budgettaire gevolgen van beleid,

2. Bedrijvenbeleid: innovatie en duurzaam ondernemen

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, (Tweede suppletioire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand na ISB (1)	Stand 1° suppletioire begroting 2018 (2)	Mutaties 2° suppletioire begroting 2018 (3)		Stand 2° suppletioire begroting 2018 (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2° suppletioire- begroting	
VERPLICHTINGEN	2.024.761	2.280.996	106.611	4.406	2.392.013
Waarvan garantieverplichtingen	1.300.000	1.500.000			1.500.000
UITGAVEN	856.040	913.032	7.462	- 30.241	890.253
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	87%	87%			95%
Garanties	57.269	57.170	161		57.331
BMKB	41.674	41.674	161		41.835
Groeifaciliteit	8.850	8.850			8.850

			Mutaties 2 ^e suppletoire begroting 2018 (3)		
	Stand na ISB (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting 2018 (2)	Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire-begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting 2018 (4)=(2+3)
Garantie Ondernemingsfinanciering (GO)	6.745	6.646			6.646
Subsidies	119.146	125.032	2.466	- 33.279	94.219
Lucht- en Ruimtevaart				1.125	1.125
MKB-Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)	29.493	27.801	279	- 14.055	14.025
Eurostars	17.808	17.808		- 2.700	15.108
Bevorderen Ondernemerschap	5.707	9.862	- 80	3.015	12.797
Groene Groei en Biobased Economy		1.000	23	- 930	93
Cofinanciering EFRO, inclusief INTERREG	31.373	33.803		- 2.487	31.316
Bijdrage aan ROM's	5.380	5.380	127		5.507
Verduurzaming industrie	26.000	26.000	2.066	- 19.866	8.200
Overige subsidies	3.385	3.378	51	2.619	6.048
Opdrachten	32.303	44.545	- 23.386	- 3.478	17.681
Onderzoek en opdrachten	4.119	3.916		- 318	3.598
Caribisch Nederland	1.221	3.556	16	- 600	2.972
ICT beleid	5.975	8.806	- 1.737	218	7.287
Regeldruk	1.731	1.406	- 17	178	1.567
Mainport Rotterdam	7.868	7.868	- 7.868		
Regiekosten regionale functie	1.016	996	- 25	- 561	410
Invest-NL i.o.	9.657	14.781	- 13.809	153	1.125
Small Business Innovation Research	716	3.216	54	- 2.548	722
Bijdragen aan agentschappen	108.127	107.969	1.984	- 11.665	98.288
Bijdrage RVO.nl	83.929	93.582	- 2.530	- 216	90.836
Bijdrage Agentschap Telecom	1.629	1.702	247		1.949
Bijdrage Logius	869	869	18	- 182	705
Invest-NL i.o.	21.700	11.816	4.249	- 11.267	4.798
Bijdragen aan ZBO's/RWT's	272.870	301.018	6.556	7.280	314.854
Bijdrage aan TNO	132.685	150.286	3.644	6.587	160.517
Kamer van Koophandel	115.216	125.763	2.315	693	128.771
Bijdrage aan NWO-TTW	24.969	24.969	597		25.566
Bijdragen aan medeoverheden	1.630	1.630	25	- 1.655	
Sterke Regio's en Nota Ruimte	1.630	1.630	25	- 1.655	
Bijdragen aan (inter-)nationale organisaties	264.695	275.668	19.656	12.556	307.880
Internationaal Innoveren	40.022	39.872	579	1.050	41.501
PPS-toeslag (voorheen TKI-toeslag)	107.806	123.291	2.125	386	125.802
TO2 (Deltares, MARIN en NLR)	31.415	41.215	966		42.181
Topsectoren overig	4.070	3.238	3	11.049	14.290
Ruimtevaart (ESA)	67.061	53.661	16.402		70.063
Bijdrage NBTC	8.694	8.694	166		8.860
Bijdragen organisaties	5.627	5.697	- 585	71	5.183
ONTVANGSTEN	109.547	125.419		3.964	129.383
BMKB	33.000	33.000			33.000
Groeifaciliteit	8.000	8.000			8.000
Onttrekking begrotingsreserve Groeifaciliteit					
Garantie Ondernemingsfinanciering (GO)	13.000	13.000			13.000
Garantiefaciliteit Scheepsnieuwbouw-financiering (GSF)					
Onttrekking GSF					
Luchtvaartkredietregeling	9.046	9.046		- 850	8.196
Rijksoctrooiwet	35.099	40.275		1.725	42.000
Eurostars	4.821	4.821		- 2.800	2.021
Joint Strike Fighter	3.750	3.750		- 1.450	2.300
Diverse ontvangsten	2.831	13.527		7.339	20.866

Toelichting op de verplichtingen

Het verplichtingbudget wordt per saldo met € 4,4 mln verhoogd.

- Bijdrage TNO wordt met € 13,8 mln verhoogd. Vanwege de uitgekeerde loon- en prijsbijstelling voor 2019 is het verplichtingbudget in 2018 verhoogd (de opdracht voor 2019 wordt in 2018 verstrekt). Van meerdere departementen zijn bijdragen ontvangen voor opdrachten aan TNO. Van het Ministerie van SZW voor Maatschappelijk Programma Arbeidsomstandigheden en werkzaamheden op het gebied van de Inspectie SZW, van het Ministerie van BZK in het kader van de wet Basis Registratie Ondergrond en van het Ministerie van V&J op het gebied van strategische kennisopbouw.
- MKB Innovatiestimulering Topsectoren wordt met € 14,4 mln verlaagd. Dit is voor € 16,1 mln het gevolg van de decentralisatie naar het Provinciefonds voor de decentrale uitvoering van de MIT door de provincies. Hiernaast vindt een tijdelijke toevoeging plaats vanuit het SBIR budget (€ 1,7 mln). Bij Voorjaarsnota 2019 zal dit budget weer aan SBIR worden toegevoegd.
- Het verplichtingenbudget voor onderzoek en opdrachten is met € 4,8 mln verhoogd voor de verstrekking van een 5-jarige opdracht voor het statistiekprogramma van het CBS.
- Het budget voor de KvK is verhoogd met € 4,2 mln vanwege de uitgekeerde loon- en prijsbijstelling voor 2019 (de opdracht aan de KvK voor 2019 wordt in 2018 verstrekt).
- Er is voor € 2,1 mln overgeheveld naar het Ministerie van Buitenlandse Zaken voor de kosten van lokale medewerkers van het Innovatie Attaché Netwerk.
- Er is voor € 1,9 mln overgeheveld naar het Ministerie van Financiën voor de taken van de Auditdienst Rijk in het kader van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).

Toelichting op de uitgaven

De verlaging van het uitgavenbudget met € 30,3 mln wordt met name verklaard door:

- MKB Innovatiestimulering Topsectoren – € 14,1 mln. Dit is voor € 16,1 mln het gevolg van de decentralisatie naar het Provinciefonds voor de decentrale uitvoering van de MIT door de provincies. Hiernaast vindt een tijdelijke toevoeging plaats vanuit het SBIR budget (€ 1,9 mln). Bij Voorjaarsnota 2019 zal dit budget weer aan SBIR worden toegevoegd.
- Verduurzaming Industrie – € 19,9 mln. Hiervan is in het kader van de verduurzaming van de industrie € 1 mln beschikbaar gesteld voor het NWO-programma elektrochemie, en € 0,7 mln aan de gemeente Rotterdam voor het project AsBeter. Het restant van € 18,2 mln betreft klimaatmiddelen die in 2018 niet tot besteding komen onder andere doordat het aantal aanvragen voor het Beleidsexperiment CO₂-reductie industrie achterbleven bij het opengestelde plafond. Deze middelen zullen in 2019 weer beschikbaar komen voor de verduurzaming van de industrie.
- Invest NL in opbouw – € 11,3 mln. Dit wordt in het bijzonder veroorzaakt doordat het transitiebudget voor Invest-NL (€ 7,6 mln) in 2018 niet is benut. De oprichting van Invest-NL wordt voorzien in 2019 waardoor ook de daarmee samenhangende transitiekosten ten behoeve van de overgang van medewerkers naar Invest-NL en het samenwerkingsverband met FMO in de komende jaren zullen worden gemaakt. De niet benutte middelen in 2018 zullen de komende jaren weer beschikbaar worden gesteld, in een ritme dat afhankelijk is van de daadwerkelijke uitgaven. Daarnaast is € 3,5 mln van het budget voor de ontwikkeltaken van Invest-NL niet benut. In aanloop naar de oprichting van Invest-NL worden de ontwikkeltaken uitgevoerd door

het Nederlands Investeringsagentschap (NIA) als onderdeel van RVO.nl. De organisatie is in opbouw waardoor nog niet het volledig beschikbare budget kon worden ingezet. De vrijvallende middelen zijn ingezet voor hogere uitgaven in de uitfinanciering van subsidies en bijdragen, zoals het Interregproject Twee Zeeën (€ 1 mln), Bebasic (€ 6 mln), Holst (€ 1,8 mln), NWO (€ 1,2 mln) en Internationaal Innoveren (€ 1,1 mln).

- Bijdrage TNO € 6,6 mln. Dit betreft de bijdragen van andere departementen zoals toegelicht is onder de verplichtingen.
- Topsectoren overig € 11,1 mln. Dit betreft in het bijzonder een verhoging van het budget ten behoeve van de uitfinanciering van de verplichtingen BeBasic (€ 6 mln), Holst (€ 2,8 mln) en NWO (1,4 mln).

Daarnaast is als onderdeel van de mutatie voor Bevorderen Ondernemerschap € 1,7 mln gereserveerd voor het realiseren van een logistieke oplossing voor de Europese distributie van reserve-onderdelen voor de F-35 in Woensdrecht, waarover EZK samen met het Ministerie van Defensie en de provincie Noord-Brabant in gesprek is.

Toelichting op de ontvangsten

De verhoging van de diverse ontvangsten met € 7,3 mln is met name het gevolg van terugontvangsten samenhangend met de vaststelling van de verstrekte cofinanciering in het kader van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling over de periode 2007–2013 (€ 4,2 mln).

Toelichting op de begrotingsreserves

De begrotingsreserves voor de Borgstelling MKB, de Garantie Ondernemingsfinanciering, de Groeifaciliteit en voor de garanties MKB-financiering zijn bedoeld voor de verevening van een eventuele mismatch in de tijd tussen inkomsten (premies) en uitgaven (verliesdeclaraties). Jaarlijks wordt het saldo van de door banken betaalde premie-inkomsten, de verliesdeclaraties en de uitvoeringskosten gestort dan wel onttrokken aan de begrotingsreserve.

Begrotingsreserve Borgstelling MKB-kredieten (BMKB)

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2018	69.780
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2018	69.780

Begrotingsreserve Garantie Ondernemingsfinanciering (GO)

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2018	65.052
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2018	65.052

Begrotingsreserve Groeifaciliteit

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2018	18.313
+ Geraamde storting	

– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2018	18.313

Begrotingsreserve Garantie MKB-faciliteiten

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2018	9.041
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2018	9.041

Budgettaire gevolgen van beleid,

3. Een excellent ondernemingsklimaat

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, (Tweede supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand na ISB (1)	Stand 1 ^e supplettoire begroting 2018 (2)	Mutaties Miljoe- nnota	Overige mutaties 2 ^e supplettoire begroting	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting 2018 (3)	Stand 2 ^e supplettoire begroting 2018 (4)=(2+3)
VERPLICHTINGEN	109.897	240.999	– 43.054	21.078		219.023
UITGAVEN	189.595	292.571	– 84.703	11.013		218.881
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	67%	58%				70%
Leningen	182.001	280.313	– 84.058	10.719		206.974
I Startups/MKB-FINANCIERING						
Volledig revolverend						
Dutch Venture Initiative/Fund of Funds	30.792	53.192	– 20.700			32.492
Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen	4.500	8.821	35	2.000		10.856
Co-investment venture capital instrument/EIF	10.000	10.000	154			10.154
Gedeeltelijk revolverend						
Innovatiekrediet	47.553	67.479	– 17.278			50.201
Risicokapitaal (seed capital)	40.297	66.273	– 35.302	9.941		40.912
Vroegefasefinanciering	16.682	17.461	– 2.132			15.329
Start ups/MKB	2.177	2.354	– 2.266			88
NL-Californië Duurzaam E-mobility fund	2.500	3.500	– 2.461	– 1.039		
II INVESTERINGEN IN FUNDAMENTEEL EN TOEGEPAST ONDERZOEK						
Met vermogensbehoud						
Fundamenteel en toegepast onderzoek	20.000	43.959		– 183		43.776
Onco Research	2.500	5.000	– 2.500			2.500
Smart Industry	5.000	2.274	– 1.608			666
III Staatsobligaties Toekomstfonds						
Subsidies	800	4.854	– 804	– 750		3.300
IV Reëel rendement voor onderzoek						
V Overige subsidies						
Smart Industry		3.310	– 804	– 750		1.756
Haalbaarheidsstudies TO2 innovatieve starters	800	1.544				1.544
Bijdragen aan agentschappen	6.794	7.404	159	1.044		8.607
Bijdrage Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	6.794	7.404	159	1.044		8.607
ONTVANGSTEN	40.588	46.934	– 13.353	– 1.000		32.581
MKB-FINANCIERING BESTAAND INSTRUMENTARIUM						
Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen		4.500	2.335	– 1.000		5.835
Fund of Funds (DVI I/Business Angels)	800	800				800
Innovatiekredieten	30.688	30.688	– 15.688			15.000
Seed	9.100	9.100				9.100
Vroegefasefinanciering						

	Stand na ISB (1)	Stand 1° suppletoire begroting 2018 (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting 2018 (3)		Stand 2° suppletoire begroting 2018 (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
Investerings onderzoek		1.846			1.846
MKB-FINANCIERING INCIDENTELE MIDDELEN					
Ontvangsten DVI II					
Ontvangsten fundamenteel en toegepast onderzoek					
Renteontvangsten Toekomstfonds					

Toelichting op de verplichtingen

De verhoging van het verplichtingbudget met € 21,1 is met name het gevolg van:

- Een bijdrage van het Ministerie van VWS ten behoeve van de Seed Capital regeling voor de eHealth tender van € 9,8 mln inclusief uitvoeringskosten.
- Een verhoging van het budget voor fundamenteel en toegepast onderzoek met € 7,5 mln. Een project van de regeling Toekomstfonds-krediet Onderzoeksfaciliteiten is niet doorgegaan en het budget wordt opnieuw beschikbaar gesteld.
- Het naar voren halen van budget voor Vroegefasefinanciering met € 2,6 mln. De verplichting aan NWO-TTW voor het uitvoeren van de regeling Vroegefasefinanciering in het jaar 2018 en de eerste helft van 2019, is in 2018 aangegaan.
- De ontvangst van dividend LIOF van € 2 mln wordt opnieuw beschikbaar gemaakt voor de kapitaalverstrekking aan Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen.

Toelichting op de uitgaven

De verhoging van het kasbudget met € 11,0 mln is met name het gevolg van:

- Een bijdrage van het Ministerie van VWS ten behoeve van de Seed Capital regeling voor de eHealth tender van € 9,8 mln inclusief uitvoeringskosten.
- De ontvangst van dividend LIOF van € 2 mln wordt opnieuw beschikbaar gemaakt voor kapitaalverstrekking aan Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen.

Toelichting op de ontvangsten

De verlaging van het ontvangsbudget met € 1,0 mln is het gevolg van:

- De ontvangst van dividend LIOF van € 2 mln.
- De vertraging in de afhandeling van verkoop NOM aandelen waardoor € 3 mln niet meer in 2018 ontvangen zal worden.

Budgettaire gevolgen van beleid,

4. Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, (Tweede supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand na ISB (1)	Stand 1 ^o supplettoire begroting 2018 (2)	Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2 ^o supplettoire- begroting	Mutaties 2 ^o supplettoire begroting 2017 (3)	Stand 2 ^o supplettoire begroting 2018 (4)=(2+3)
VERPLICHTINGEN	17.104.762	17.106.075	100.384	486.517		17.692.976
Waarvan garantieverplichtingen	66.600	66.600	0	0		66.600
UITGAVEN	2.286.115	2.287.433	123.749	483.884		2.895.066
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	86%	86%				77%
Subsidies	1.996.160	1.977.676	- 7.169	489.250		2.459.757
Topsectoren Energie	108.723	109.558	- 5.858	- 2.848		100.852
- Tenderregeling Energie-innovatie	60.403	74.238	- 858	- 2.853		70.527
- SDE+projecten (Hernieuwbare Energie Regeling)	48.320	35.320	- 5.000	5		30.325
Energie-innovatie (IA)	2.368	3.908	1.004	1.084		5.996
Green Deal	1.500	1.500	- 170	- 730		600
Energieakkoord	57.600	42.600	- 9.643	4.659		37.616
- Demonstratie-regeling Energie Innovatie (DEI)	42.000	27.000	- 2.700	5.700		30.000
- Subsidieregeling Duurzame Scheepsbouw	6.600	6.600	- 6.100	1.182		1.682
- Nieuw Klimaat en Energieakkoord SER			3.687	- 536		3.151
- Projecten Energieakkoord en Klimaatakkoord	9.000	9.000	- 4.530	- 1.687		2.783
Begrotingsreserve Maatregelen voor CO ₂ -reductie				500.000		500.000
MEP	54.991	19.756	3.877	0		23.633
SDE	616.059	630.396	300	0		630.696
SDE+	1.058.564	1.009.181	2.707	- 6.668		1.005.220
ISDE-regeling	0	75.000	0	0		75.000
Compensatie Energie-intensieve bedrijven (ETS)	62.000	45.000	0	- 5.000		40.000
CCS	2.080	1.530	0	0		1.530
Aardwarmte	21.000	21.000	458	- 458		21.000
Subsidieregeling Energiebesparing en duurzame energie sportaccommodaties (EDS)	0	8.000	0	- 1.200		6.800
Hoge Flux Reactor	7.651	7.201	49	0		7.250
Elektrisch rijden	0	200	0	29		229
Caribisch Nederland	3.000	2.222	97	458		2.777
Overige subsidies	624	624	10	- 76		558
Leningen		19.800	0	- 48		19.752
Pallas		19.800	0	- 48		19.752
Garanties	4.700	8.291	0	0		8.291
Aardwarmte		6.000	0	0		6.000
Storting in begrotingsreserve Aardwarmte	4.700	2.291	0	0		2.291
Opdrachten	18.191	15.545	1.233	- 7.423		9.355
O&O bodembeheer	4.917	3.328	- 547	- 1.431		1.350
SodM onderzoek	2.500	2.500	0	- 1.400		1.100
Uitvoeringsagenda klimaat	573	573	9	- 75		507
Klimaat mondiaal	350	343	0	29		372
Onderzoek en opdrachten	9.851	8.801	1.771	- 4.546		6.026
Bijdragen aan agentschappen	61.129	62.644	2.981	641		66.266
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	48.977	51.613	2.354	3.160		57.127
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit	703	703	17	0		720
KNMI	1.276	1.276	31	30		1.337
NEA	7.528	7.775	510	- 2.407		5.878
RIVM	1.430	62	37	- 99		0
Rijkswaterstaat	1.215	1.215	32	- 43		1.204
Bijdragen aan ZBO's/RWT's	141.680	141.680	6.995	600		149.275
Doorsluit COVA heffing	111.000	111.000	0	0		111.000
TNO Kerndepartement	28.980	28.980	6.954	600		36.534
TNO SodM	1.700	1.700	41	0		1.741

	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting 2017 (3)				
	Stand na ISB (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting 2018 (2)	Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire-begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting 2018 (4)=(2+3)
Bijdragen aan mede-overheden	36.440	36.440	- 11.806	- 634	24.000
Uitkoopregeling	36.440	36.440	- 11.806	- 634	24.000
Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	27.815	25.357	131.515	1.498	158.370
ECN/NRG	26.358	23.658	131.565	1.849	157.072
Diverse instituten	1.457	1.699	- 50	- 351	1.298
ONTVANGSTEN	3.445.211	3.298.052	328.244	2.451	3.628.747
COVA	111.000	111.000	0	0	111.000
Opbrengst heffing ODE (SDE+)	1.074.000	1.074.000	0	0	1.074.000
ETS-ontvangsten	224.000	224.000	226.000	0	450.000
Onttrekking begrotingsreserve duurzame energie	73.000	73.000	0	0	73.000
Aardgasbaten	1.950.000	1.800.000	100.000	0	1.900.000
Ontvangsten zoutwinning	2.511	2.511	0	88	2.599
Diverse ontvangsten	10.700	13.541	2.244	2.363	18.148

Toelichting op de verplichtingen

Het kabinet zal mogelijk additionele maatregelen nemen om aanvullende CO₂-reductie te realiseren. Omdat de aard en timing van de eventuele aanvullende maatregelen nog onzeker is, heeft het kabinet besloten deze eventuele maatregelen via een tijdelijke begrotingsreserve mogelijk te maken. De reserve loopt tot en met 2020 en wordt gekoppeld aan artikel 4 (Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering) van de EZK-begroting. De reserve wordt eenmalig gevuld met € 500 mln. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat coördineert de set aan maatregelen om CO₂ te reduceren. Andere departementen zoals LNV, IenW en BZK kunnen ook een beroep doen op deze middelen voor CO₂-reducerende maatregelen.

Daarnaast daalt het verplichtingenbudget onder andere door overhevelingen van in totaal € 6,7 mln naar Rijkswaterstaat (zie onder bij SDE+), de overheveling van € 5 mln naar het Provinciefonds ten behoeve van de bijdrage over 2018 aan de Regionale Investeringssteun Groningen (RIG) en de overheveling van € 5,3 mln naar het Gemeentefonds en Provinciefonds ten behoeve van de uitvoering van het toezicht op de energiebesparing bij bedrijven en de implementatie van de EED-richtlijn.

Toelichting op de uitgaven

Subsidies

Demonstratie-regeling Energie Innovatie (DEI)

Op basis van eerdere prognoses van RVO.nl is het voor de DEI beschikbare budget van € 42 mln bij Voorjaarsnota 2018 en bij Miljoenennota 2019 gekort met in totaal € 17,7 mln. Voor een groot deel zijn deze middelen toegevoegd aan het budget voor de Topsectoren Energie (TSE) omdat hier door RVO juist een groot kastekort werd voorzien. Uit de laatste prognoses blijkt echter dat de korting op het DEI-budget te groot is geweest: dit wordt met deze mutatie hersteld, onder andere door € 2,9 mln van de TSE terug te schuiven naar de DEI en door enkele kleinere meevallers bij artikel 4.

Begrotingsreserve Maatregelen voor CO₂-reductie

Zie de toelichting op de verplichtingen.

SDE+

Voor de programma-uitgaven van het Maritiem Informatievoorzieningen Servicepunt (MIVSP), extra personele inzet ten behoeve van de werkzaamheden voor Wind op Zee/Routekaart 2030 en de bijdrage aan de vervanging van een radarinstallatie bij Wemeldinge wordt in totaal € 6,7 mln budget overgeheveld naar Rijkswaterstaat.

Compensatie Energie-intensieve bedrijven (ETS)

In het kader van de regeling Regionale Investeringssteun Groningen (RIG), die tot doel heeft investeringssteun te verlenen aan ondernemingen gevestigd in de Eemsdelta en de Zernike-campus, wordt uit het budget voor de ETS-compensatieregeling een derde tranche van € 5 mln overgeheveld naar de provincie Groningen. In de brief van 17 maart 2014 over het Actieplan van de werkgroep versterking chemiecluster Eemsdelta is uw Kamer hierover geïnformeerd (TK, 32 637, nr. 124).

Opdrachten

Onderzoek en opdrachten

In het kader van het Energie-akkoord 2013 is in 2018 een intensiveringsprogramma vastgesteld, in welk verband gemeenten wordt verzocht intensiever te gaan controleren en handhaven op het treffen van energiebesparende maatregelen bij bedrijven. Daartoe is door EZK een informatieplicht voor bedrijven ingesteld, waardoor het bevoegd gezag efficiënter kan handhaven. Naar aanleiding van een amendement op de begroting EZK 2018 (Van der Lee, 8 december 2017) is hiervoor € 3 mln subsidie toegezegd door de Minister van EZK. Het budget is overgeheveld naar het Gemeentefonds.

Voor de bijdrage aan gemeenten en provincies ten behoeve van de implementatie van de Europese Energie-Efficiency Richtlijn in 2019 wordt € 2,3 mln budget overgeheveld naar het Gemeente- respectievelijk het Provinciefonds.

Bijdrage agentschappen

Voor de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) wordt de bijdrage aan RVO met € 2,9 mln verhoogd.

Bijdrage aan organisaties

De overgang van ECN-Duurzaam naar TNO leidt tot een vermindering van de mogelijkheden voor ECN-Duurzaam om betaalde BTW in vooraftrek te brengen. Omdat ECN-Duurzaam in 2018 nog uit het ECN/NRG-budget is gefinancierd, is de compensatie van € 2,6 mln voor dit nadeel toegevoegd aan het ECN/NRG-budget.

Toelichting op de ontvangsten

Bij de diverse energieregelingen wordt € 3,5 mln meer aan terugontvangen subsidievoorschotten verwacht dan geraamd. Hier tegenover staan een lager bedrag ad. € 0,4 mln dat van RVO wordt terugontvangen op basis van de afrekening van de opdracht 2017 en

lagere ontvangsten uit het doorberekenen van planschade-uitkeringen (€ 0,7 mln).

Toelichting op de begrotingsreserves

Begrotingsreserve Duurzame energie

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2018	1.774.666
+ Geraamde storting	496.197
- Geraamde onttrekking	- 73.000
Stand (raming) per 31/12/2018	2.197.863

De begrotingsreserve voor duurzame energie is bestemd voor onbesteed gebleven middelen als gevolg van vertraging bij of het niet doorgaan van projecten waaraan subsidie is toegekend op basis van de MEP, de SDE, de SDE+ of de ISDE. Via de reserve blijven deze middelen ook in de toekomst beschikbaar voor het stimuleren van hernieuwbare energieproductie. In 2018 zal naar verwachting zo'n € 496 mln onbenutte (kas)middelen in de begrotingsreserve gestort worden. De verwachte onttrekking van € 73 mln betreft de tranche 2018 van de tijdelijke onttrekking aan de begrotingsreserve die bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2015 aan de orde is geweest (zie hiervoor onder meer het antwoord op vraag 5 en 6 in Kamerstuk 34 210 XIII, nr. 4, blz. 5 – 7).

Begrotingsreserve Aardwarmte

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2018	22.573
+ Geraamde storting	2.291
- Geraamde onttrekking	- 6.000
Stand (raming) per 31/12/2018	18.864

De begrotingsreserve voor de garantieregeling Aardwarmte is bedoeld om het budget voor het mogelijk uitbetalen van verliesdeclaraties meerjarig in te kunnen zetten en een eventuele mismatch in de tijd tussen inkomsten (premies) en uitgaven (verliesdeclaraties) op te vangen. Om gebruik te kunnen maken van de garantieregeling Aardwarmte betalen marktpartijen een kostendekkende premie aan de uitvoerder van de regeling (RVO.nl) die wordt gestort in de begrotingsreserve. De uit te betalen verliesdeclaraties worden onttrokken aan de reserve.

Begrotingsreserve ECN verstrekte leningen

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2018	6.600
+ Geraamde storting	
- Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2018	6.600

De middelen in de begrotingsreserve risicopremie ECN/NRG zullen worden aangesproken als ECN – al dan niet tijdelijk – (gedeeltelijk) niet kan voldoen aan de terugbetalingsverplichtingen volgens de afgesloten leningsovereenkomst.

Begrotingsreserve Maatregelen voor CO₂-reductie

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2018	0
+ Geraamde storting	500.000
- Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2018	500.000

Het kabinet zal mogelijk additionele maatregelen nemen om aanvullende CO₂-reductie te realiseren. Omdat de aard en timing van de eventuele aanvullende maatregelen nog onzeker is, heeft het kabinet besloten deze eventuele maatregelen via een tijdelijke begrotingsreserve mogelijk te maken. De reserve loopt tot en met 2020 en wordt gekoppeld aan artikel 4 (Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering) van de EZK-begroting. De reserve wordt eenmalig gevuld met € 500 mln. Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat coördineert de set aan maatregelen om CO₂ te reduceren. Andere departementen zoals LNV, IenW en BZK kunnen ook een beroep doen op deze middelen voor CO₂-reducerende maatregelen.

Budgettaire gevolgen van beleid,

5. Meerjarenprogramma Nationaal Coördinator Groningen

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, (Tweede supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand na ISB (1)	Stand 1° supplettoire begroting 2018 (2)	Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2° supplettoire begroting	Stand 2° supplettoire begroting 2018 (4)=(2+3)
VERPLICHTINGEN	38.760	54.241	102.277	- 7.418	149.100
UITGAVEN	38.760	48.981	102.277	- 7.418	143.840
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	0%	90%			95%
Subsidies	25.160	31.642	509	- 6.400	25.751
Verduurzamingsopgave uit aardgasbaten	10.000	16.144	273	0	16.417
Verduurzamingsopgave overig (<i>kaderrelevante uitgaven</i>)	10.160	10.500	100	- 6.400	4.200
Instrumentarium woningmarkt	5.000	4.998	136	0	5.134
Inkomensoverdrachten			42.500	0	42.500
Schadevergoeding			42.500	0	42.500
Opdrachten	13.600	17.339	10.216	- 1.089	26.466
Onderzoek en compensatie gemeenten en provincie	7.000	8.775	111	0	8.886
Werkbudget	6.600	8.564	10.105	- 1.089	17.580
Bijdragen aan agentschappen			49.052	71	49.123
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland			47.422	71	47.493
Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen			1.630	0	1.630
Ontvangsten			99.922	0	99.922
Schadevergoedingen			42.500	0	42.500
Uitvoeringskosten Schade			47.422	0	47.422
Diverse ontvangsten			10.000		10.000

Toelichting op de verplichtingen en uitgaven

Subsidies

Verduurzamingsopgave overig (kaderrelevante uitgaven)

Duurzaamheid in combinatie met Versterking

De uitgaven aan de subsidieregeling «Duurzaamheid in combinatie met Versterking» blijven met € 6,4 mln achter bij de oorspronkelijke raming, vanwege het aantal huizen dat in 2018 versterkt kan worden.

Nationaal programma Groningen

Op 5 oktober jl. hebben Rijk, provincie en gemeenten een akkoord gesloten in de vorm van een Nationaal Programma Groningen (NPG). Voor het NPG is meerjarig totaal € 1,15 mld beschikbaar. Vooruitlopend op de nadere uitwerking van het Nationaal Programma in de komende maanden wordt gewerkt om binnen iedere programmalijn nog dit jaar een aantal projecten te starten. Op grond van de afspraken in het Regeerakkoord is hiervoor in 2018 € 50 miljoen beschikbaar op de Rijksbegroting. Dit bedrag is van de aanvullende post van de Rijksbegroting overgeboekt naar de begroting van EZK en vervolgens is dit bedrag dat bestemd is voor de provincie Groningen gestort in het Provinciefonds.

Opdrachten

Werkbudget

Kosten gemeenten in het aardbevingsgebied

In 2018 is gestart met de versterking van de eerste woningen in het aardbevingsgebied. In het Regeerakkoord is de noodzaak van psychosociale ondersteuning door gemeenten van de bewoners in het aardbevingsgebied onderstreept. Ook op terrein van openbare ruimte is extra de inspanning van gemeenten vereist. Omdat de reeds verleende compensatie van € 4 mln niet toereikend is, wordt de compensatie met € 6 mln verhoogd. Middelen zijn afkomstig van de aanvullende post van de Rijksbegroting.

Overboeking budget apparaatskosten NCG.

In de begroting 2019 is aangegeven dat «voor zover noodzakelijk is op artikel 5 onder het kopje werkbudget nog aanvullend budget beschikbaar voor personeel en materieel». Om de personele en materiele uitgaven van de NCG te dekken is van dit aanvullend budget gebruik gemaakt door € 6,7 mln over te maken van het werkbudget op artikel 5 naar het budget op artikel 40 voor de NCG.

Raadsman gemeente Loppersum

Dit betreft een overheveling van € 0,5 mln naar het Gemeentefonds voor de gemeente Loppersum voor de ondersteuning die de gemeente Loppersum biedt aan de Raadsman. De storting wordt generaal geboekt, omdat de dekking uit het niet-relevante werkbudget van Nationaal Coördinator Groningen (NGG) komt.

Overboeking afwegingskader monumenten

Dit betreft een overboeking van € 0,1 mln vanuit het Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) programma Aardbevingen & Erfgoed naar de NCG. Dit bedrag heeft OCW in het Erfgoedprogramma toegezegd voor de toetsing van het afwegingskader Monumenten. De mutatie is generaal geboekt omdat het geld bestemd is voor het niet-relevante werkbudget van NCG.

Toelichting op de ontvangsten

Bij de ontvangsten hebben zich geen mutaties voorgedaan.

Meerjarige overzichtstabel Groningen

Aansluitend een meerjarige overzichtstabel met alle middelen van het Rijk bestemd voor Groningen, verdeeld over de begroting van de departementen en het decentrale budget.

Bedragen x € 1.000

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Totaal
Begroting departementen							
Begroting EZK	143.840	39.000	40.100	39.100	20.000	9.000	291.040
Begroting OCW	4.000	4.000	4.500	4.500			17.000
Begroting SZW	6.000						6.000
Budget Decentraal							
Nationaal Programma Groningen via Provinciefonds	50.000						50.000
Totaal	203.840	43.000	44.600	43.600	20.000	9.000	364.040

Budgettaire gevolgen van beleid,

6. Concurrerende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, (Tweede supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand na ISB (1)	Stand 1 ^e supplettoire begroting 2018 (2)	Mutaties miljeunnota	Overige mutaties 2 ^e supplettoire begroting	Stand 2 ^e supplettoire begroting 2018 (4)=(2+3)
VERPLICHTINGEN	703.311	753.508	37.964	8.643	800.115
Waarvan garantieverplichtingen	123.015	123.015	0	0	123.015
UITGAVEN	586.388	637.897	7.614	6.621	652.132
Waarvan juridisch verplicht (percentage)	97%	97%			
Subsidies	35.919	39.920	87.780	- 7.057	120.643
Duurzame veehouderij	111	154	0	0	154
Plantaardige productie	17.946	17.946	0	- 7.500	10.446
Energie-efficiency en hernieuwbare energie glastuinbouw (EHG)	9.200	9.200	0	- 3.800	5.400
Marktintroductie energie innovaties (MEI)	8.535	8.535	0	- 3.700	4.835
Overig	211	211	0	0	211
Visserij	5.055	5.055	0	- 2.522	2.533
Regelingen onder het nieuwe EFMZV	5.055	5.055	0	- 2.522	2.533
Agrarisch ondernemerschap	5.318	5.318	0	- 500	4.818
Brede weersverzekering	5.318	5.318	0	- 500	4.818
Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie	7.489	11.447	87.780	943	100.170
Overig	7.489	11.447	87.780	943	100.170
Apurement	0	0	0	0	0
Begrotingsreserves	0	0	0	2.522	2.522
Storting begrotingsreserve visserij			0	2.522	2.522

	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting 2018 (3)				
	Stand na ISB (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting 2018 (2)	Mutaties miljeu-nennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting 2018 (4)=(2+3)
Garanties	5.140	5.140	0	0	5.140
Storting bijdrage begrotingsreserve Borgstellingsfaciliteit	2.015	2.015	0	0	2.015
Verliesdeclaraties Borgstellingsfaciliteit	3.125	3.125	0	0	3.125
Opdrachten	129.068	151.456	- 96.137	- 14.511	40.808
Duurzame veehouderij	17.398	18.365	- 13.843	- 2.395	2.127
Mestbeleid	481	12.310	- 6.180	- 4.660	1.470
Plantaardige productie	13.551	12.972	- 7.817	- 1.700	3.455
Plantgezondheid	2.067	5.123	207	- 1.473	3.857
Diergezondheid en dierenwelzijn	5.145	8.871	- 540	- 857	7.474
Voedselagenda	16.491	3.081	0	0	3.081
Voedselveiligheid en kwaliteit	2.944	1.541	156	- 1.300	397
Voedselzekerheid en internationaal en Europees landbouwbeleid	2.641	3.171	- 87	123	3.207
Visserij	130	55	280	- 6	329
Agrarisch ondernemerschap	2.507	2.507	33	- 300	2.240
Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie	65.713	83.460	- 68.346	- 1.943	13.171
Bijdragen aan ZBO's/RWT's	82.181	96.262	2.871	- 2.479	96.654
Medebewind en overige voormalige publieke PBO-taken	1.510	1.510	40	0	1.550
Wageningen Research	77.013	92.178	2.350	- 2.255	92.273
College Toelating Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden	988	988	437	1.394	2.819
Centrale Commissie Dierproeven	738	0	12	0	12
ZonMW dierproeven	1.932	1.586	32	- 1.618	0
Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken	10.217	4.217	170	0	4.387
Diergezondheidsfonds	10.217	4.217	170	0	4.387
Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	10.026	10.394	0	- 130	10.264
FAO en overige contributies	10.026	10.394	0	- 130	10.264
Bijdragen aan baten-lastendiensten	313.837	330.508	12.930	30.798	374.236
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit	161.858	172.658	7.400	- 4.040	176.018
Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland	138.565	142.385	5.156	34.730	182.271
Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu	5.923	7.672	180	108	7.960
Rijksrederij	7.491	7.793	194	0	7.987
ONTVANGSTEN	41.026	43.835	6.336	25.834	76.005
Mestbeleid	7.209	7.209	0	0	7.209
Diergezondheid en dierenwelzijn	500	1.788	500	100	2.388
Voedselzekerheid en internationaal en Europees landbouwbeleid	5.926	5.926	0	6.226	12.152
Visserij	6.993	7.295	0	0	7.295
Agrarisch ondernemerschap	245	245	0	19.300	19.545
Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie	12.157	13.357	316	208	13.881
Garanties (provisies Borgstellingsfaciliteit)	2.925	2.925	0	0	2.925
Agentschappen			5.520	0	5.520
Onttrekkingen begrotingsreserves	5.071	5.090	0	0	5.090

Toelichting op de verplichtingen

De mutatie van het verplichtingenbudget hangt vrijwel samen met de hierna weergegeven uitgavenmutaties. Er is daarnaast nog een aantal opdrachten voor Aerius en meetnetten dat in 2019 uitgevoerd wordt door het RIVM en waarbij de verplichting in 2018 wordt aangegaan. Daarnaast is uit de envelop Toegepast Onderzoek (TO) voor TO2 instellingen (Wageningen Research) een bedrag van ca. € 17,9 mln toegevoegd aan het verplichtingenbudget.

Toelichting op de uitgaven

Subsidies

De toevoeging van € 87,8 mln aan het budget Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie heeft betrekking op een herrubricering van opdrachtenbudget naar subsidie budget. De opdracht aan Wageningen Research stond onder de categorie 'opdrachten' gerubriceerd, terwijl het met het van kracht worden van de TO2-regeling een subsidieverstrekking is geworden.

De lagere uitgaven bij plantaardige productie ad € 7,5 mln hebben betrekking op de klimaatmiddelen die in het voorjaar van de aanvullende post naar de begroting van LNV zijn overgeheveld. Met name bij de subsidieregelingen MEI en EHG is sprake van onderuitputting. Doordat de extra middelen pas in de loop van het jaar bekend werden, is ook de openstelling van de regelingen pas in de loop van het jaar gerealiseerd. Hierdoor wordt een deel van de uitgaven op de toegekende subsidies in 2019 gerealiseerd.

Van de regelingen onder het nieuwe EFMZV wordt € 2,5 mln gestort in de begrotingsreserve visserij. De storting is het niet bestede deel van de nationale cofinanciering voor de regelingen van het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij 2014–2020 die is vastgelegd in het Operationeel Programma van het EFMZV en behouden blijft voor cofinanciering van toekomstige uitgaven.

Opdrachten

De lagere geraamde uitgaven bij Duurzame veehouderij en Plantaardige productie hangen samen met de vertraging in de uitvoering van klimaatprojecten, doordat de extra middelen pas in de loop van het jaar bekend werden. Hierdoor zal een deel van de uitgaven op de toegekende middelen over de jaargrens heen lopen. Daarnaast heeft een budgetoverheveling plaats gevonden naar de onderdelen Kennisontwikkeling, Bijdrage aan NVWA en Bijdrage aan RVO voor het 6^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn alsmede een overheveling van € 4,6 mln naar de provincie voor grondwaterbeschermingsgebieden (Mestbeleid). Verder is een budget van € 2,5 mln overgeheveld naar de gemeente Almere voor voorbereidingskosten van de Floriade in 2022.

Baten-lasten diensten

De verhoging van de bijdrage aan RVO heeft met name betrekking op extra uitvoeringskosten voor de implementatie van het fosfaatrechtstelsel voor onder meer juridische kosten (€ 10,6 mln), uitvoeringskosten van het fosfaatreductieplan die voor rekening van het zuivelsector komen (€ 19,3 mln), en voor het 6^e actieprogramma nitraatrichtlijn (€ 3,1 mln).

De lagere geraamde bijdrage aan de NVWA van € 4 mln is veroorzaakt doordat de eerder toegevoegde middelen voor extra werkzaamheden voor de Brexit niet (volledig) in 2018 nodig zijn. Daarnaast is € 2,6 mln toegevoegd voor de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Toelichting op de ontvangsten

Voedselzekerheid en internationaal en Europees landbouwbeleid

De hogere geraamde bijdrage heeft met name betrekking op een EU ontvangst van € 5,2 mln, betreffende een declaratie uit hoofde van het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) voor kosten die deels in eerdere jaren zijn gemaakt en toen ten laste van de eigen begroting zijn betaald.

Agrarisch ondernemerschap

De extra geraamde ontvangst van € 19,3 mln betreft de sectorbijdrage in de uitvoeringskosten van RVO.nl voor het fosfaatreductieplan. Dit ter dekking van de extra uitgaven voor het fosfaatreductieplan, zoals deze bij de uitgaven van de baten-lastendienst RVO zijn toegelicht.

Toelichting op de begrotingsreserves

Begrotingsreserve Landbouw

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2018	26.679
+ Geraamde storting	
– Geraamde onttrekking	– 1.912
Stand (raming) per 31/12/2018	24.767

De onttrekking wordt gedaan om uitgaven te kunnen doen voor verplichtingen die eerder zijn aangegaan. De grootste posten zijn:

- Uitgaven voor projecten die bijdragen aan een duurzame cacaoconsumptie en productie, die gefinancierd worden uit de vorig jaar aan de begrotingsreserve toegevoegde rentebaten van het cacao-bufferstockfonds dat beheerd werd door het voormalig Productschap Akkerbouw;
- College Toelating Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (Ctgb) voor beleidsadvisering;
- Uitgaven voor projecten duurzame landbouw.

Begrotingsreserve Visserij

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2018	17.444
+ Geraamde storting	2.522
– Geraamde onttrekking	
Stand (raming) per 31/12/2018	19.966

De storting is het niet bestede deel van de nationale cofinanciering voor de regelingen van het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij 2014–2020 die is vastgelegd in het Operationeel Programma van het EFMZV en behouden blijft voor cofinanciering van toekomstige uitgaven.

Begrotingsreserve Borgstellingsfaciliteit

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2018	14.166
+ Geraamde storting	2.015
– Geraamde onttrekking	– 178
Stand (raming) per 31/12/2018	16.003

De storting is de jaarlijkse bijdrage voor toekomstige verliesdeclaraties.
De onttrekking wordt gedaan voor de geraamde verliesdeclaraties.

Begrotingsreserve Apurement

Bedragen x € 1.000

Stand 1/1/2018	101.834
+ Geraamde storting	
- Geraamde onttrekking	- 3.000
Stand (raming) per 31/12/2018	98.834

De op de begroting gereserveerde middelen voor de regeling apurement voor eventuele correcties en boetes die samenhangen met het beheer van Europese fondsen worden naar beneden bijgesteld omdat de reserve naar huidige inzichten toereikend is.

Budgettaire gevolgen van beleid,

8. Natuur en biodiversiteit

Tabel budgettaire gevolgen van beleid, (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand na ISB (1)	Stand 1° suppletoire begroting 2018 (2)	Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	Stand 2° suppletoire begroting 2018 (4)=(2+3)
VERPLICHTINGEN	111.564	109.850	718	- 4.809	105.759
UITGAVEN	111.804	109.841	7.472	- 2.959	114.354
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>	90%	90%			
Subsidies	2.555	2.555	39	0	2.594
Vermaatschappelijk Natuur en Biodiversiteit	1.020	1.020	17	0	1.037
Natuur en biodiversiteit op land	763	763	9	0	772
Beheer Kroondomein	772	772	13	0	785
Leningen	27.345	27.345	0	- 1.000	26.345
Rente en aflossingen voor bestaande leningen (EHS & PNB)	27.345	27.345	0	- 1.000	26.345
Opdrachten	26.971	24.767	6.131	- 4.826	26.072
Natuur en Biodiversiteit Grote wateren	7.792	7.297	115	- 1.378	6.034
Vermaatschappelijk Natuur en Biodiversiteit	4.924	3.579	- 208	1.373	4.744
Overige stelsel activiteiten	1.931	1.698	- 129	- 43	1.526
Internationale Samenwerking	3.648	3.648	- 307	415	3.756
Natuur en Biodiversiteit op land	1.653	1.522	7.935	- 716	8.741
Caribisch Nederland	423	423	0	- 100	323
Klimaatimpuls natuur en biodiversiteit	6.600	6.600	- 1.275	- 4.877	448
Regio deals			0	500	500
Bijdragen aan medeoverheden	600	600	0	- 400	200
Caribisch Nederland	600	600	0	- 400	200
Bijdragen aan ZBO's/RWT's	25.952	25.952	694	319	26.965
Staatsbosbeheer	25.952	25.952	694	319	26.965
Bijdragen aan (inter)nationale organisaties	1.097	1.338	0	- 21	1.317
Contributies	1.097	1.338	0	- 21	1.317
Bijdragen aan baten-lastendiensten	27.284	27.284	608	2.969	30.861
Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland	17.871	17.871	467	2.969	21.307
Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit	9.413	9.413	141	0	9.554
ONTVANGSTEN	57.180	57.180	0	- 1.630	55.550
Landinrichtingsrente	37.259	37.259	0	1.500	38.759
Verkoop gronden	15.000	15.000	0	0	15.000

	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting 2018 (3)				
	Stand na ISB (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting 2018 (2)	Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting 2018 (4)=(2+3)
Overige	4.921	4.921	0	- 3.130	1.791

Toelichting op de verplichtingen

De lagere verplichtingen van € 4,8 mln hangen onder meer samen met het overhevelen van € 3,2 mln aan budget naar de provincies Zuid-Holland en Utrecht voor het uitvoeren van de pilots klimaatslimme landbouw in veenweide gebieden en een overheveling naar artikel 6 voor uitvoering van Klimaatpilots Bos via Wageningen Research. De middelen zijn in 2018 beschikbaar gesteld voor de realisatie van de klimaatdoelstellingen. Daarnaast is € 1,8 mln aan verplichtingenbudget overgeheveld naar artikel 6 voor de opdrachtverlening in 2018 aan het RIVM voor de uitvoering in 2019 van het Programma Aanpak Stikstof (PAS).

Toelichting op de uitgaven

Opdrachten

De toevoeging aan het budget Natuur en Biodiversiteit op land ad € 7,9 mln bij de MJN heeft betrekking op de herinrichting van de begroting van het Ministerie van EZ naar onderdelen die betrekking hebben op het EZK-deel en die betrekking hebben op het LNV-deel van de begroting. Dit betreft de uitfinanciering van het Project Mainport Rotterdam, welke door de splitsing van EZ is overgeheveld van artikel 2 (EZK) naar artikel 8 (LNV).

De verhoogde uitgaven bij Klimaatimpuls natuur en biodiversiteit ad € 4,9 mln bestaat uit een overheveling naar de provincies Zuid-Holland en Utrecht voor het uitvoeren van de pilots klimaatslimme landbouw in veenweide gebieden (€ 3,2 mln) en een herschikking van het budget voor meerwerk bij RVO.nl (€ 1,7 mln).

Bijdragen aan medeoverheden

De kosten bij Caribisch Nederland vallen € 0,4 mln lager uit dan geraamd door een vertraging in het realiseren van projectplannen.

Bijdragen aan baten-lastendiensten

Aan RVO zijn meerwerkopdrachten verstrekt die met name betrekking hebben op de uitvoering van Klimaatimpuls natuur en biodiversiteit alsmede extra uitvoeringskosten voor Cites die voortkomen uit de Wet natuurbescherming.

Toelichting op de ontvangsten

De overige ontvangsten worden € 3,1 mln lager geraamd, mede als gevolg van het vervallen van opbrengsten van taken die gedecentraliseerd zijn, zoals jachttakten (€ 1,0 mln) en het Plattelands ontwikkelingsprogramma (POP2) (€ 2,8 mln).

4. De niet-beleidsartikelen

40. Apparaat EZK

(Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand na ISB (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting 2018 (2)	Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting 2018 (4)=(2+3)
VERPLICHTINGEN	301.121	338.812	46.373	11.193	396.378
UITGAVEN	301.121	338.812	46.373	11.193	396.378
Personele uitgaven	207.240	211.237	18.749	8.186	238.172
– waarvan eigen personeel	180.383	188.476	– 4.324	14.306	198.458
– waarvan externe inhuur	7.275	8.737	274	506	9.517
– waarvan overige personele uitgaven	19.582	14.024	22.799	– 6.626	30.197
Materiële uitgaven	93.881	127.575	27.624	3.007	158.206
– waarvan ICT ¹	6.863	11.863	7.543	– 7.495	11.911
– waarvan bijdrage aan SSO's (exclusief DICTU)	22.898	20.990	4.022	0	25.012
– waarvan SSO DICTU	42.874	65.675	9.733	8.972	84.380
– waarvan overige materiële uitgaven	21.246	29.047	6.326	1.530	36.903
ONTVANGSTEN	37.893	37.570	– 1.200	15	36.385

¹ Het totaal van de ICT-uitgaven van het kerndepartement en buitendiensten bestaan uit de ICT-uitgaven geraamd onder de post materiële uitgaven en de bijdrage aan de SSO DICTU.

Toelichting op de verplichtingen en uitgaven

Personele uitgaven

De raming voor uitgaven personeel wordt verhoogd met € 8,2 mln op grond van:

- Hogere uitgaven voor de organisatie van de Nationaal Coördinator Groningen (€ 7,7 mln). In de begroting 2019 is aangegeven dat «voor zover noodzakelijk is op artikel 5 onder het kopje werkbudget nog aanvullend budget beschikbaar voor personeel en materieel». Om de personele uitgaven van de NCG te dekken is van dit aanvullend budget gebruik gemaakt door € 6,0 mln over te maken van het werkbudget op artikel 5 naar het budget op artikel 40 voor de NCG. Daarnaast zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor de organisatiekosten van het Team Groningen Bovengronds (€ 1,7 mln).
- Extra personeelsuitgaven die gedekt worden door lenW voor de kosten van het toezicht dat de ACM uitoefent op de vervoerssectoren spoor, loodsen, luchtvaart en personen (€ 2,3 mln).
- De raming voor personeelsuitgaven kan voorts met € 1,8 mln verlaagd worden, onder andere omdat het tempo van de instroom van medewerkers die nodig zijn voor de herinrichting van EZK en LNV en voor de versterking van de klimaat- en energiedirecties leidt tot lagere dan eerder geraamde uitgaven.

Materiele uitgaven

De toename van het materiele budget met € 3,0 mln wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende mutaties:

- Door de inrichting van het nieuwe Ministerie van LNV en herinrichting van het Ministerie van EZK nemen de materiele kosten met € 8,5 mln toe. Deze verhoging wordt veroorzaakt door extra ICT-kosten bij DICTU (€ 5 mln) en overige ICT-uitgaven (€ 2,2 mln). Daarnaast worden er extra materiele kosten gemaakt voor de medewerkers die door de

ontvlechting van de ministeries in dienst zijn getreden bij EZK en LNV (€ 1,3 mln).

- De bijdrage aan DICTU wordt in totaal met € 9,0 mln verhoogd. Naast de verhoging door de herinrichting houdt de hogere bijdrage hoofdzakelijk verband met de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) bij DICTU (€ 1,8 mln) en de werkplekondersteuning van de NCG (€ 1,0 mln).
- Om de materiele uitgaven van de NCG, die samenhangen met de mutatie voor het personeelsbudget te dekken is € 0,7 mln overge maakt van het werkbudget op artikel 5 naar het budget op artikel 40. Zie toelichting bij personeel, overheveling werkbudget artikel 5.
- Bijdrage aan agentschappen en diensten van EZK en LNV in de kosten die zij maken voor de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) (-€ 9,9 mln)

Toelichting op de ontvangsten

Bij de ontvangsten hebben zich geen belangrijke mutaties voorgedaan.

41. Nominaal en Onvoorzien EZK

(Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand na ISB (1)	Stand 1° suppletoire begroting 2018 (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting 2018 (3)		Stand 2° suppletoire begroting 2018 (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
VERPLICHTINGEN	2.500	49.615	- 49.615	0	0
UITGAVEN	2.500	49.615	- 49.615	0	0
41.10 Prijsbijstelling	0	19.184	- 19.184	0	0
41.20 Loonbijstelling	0	29.762	- 29.762	0	0
41.30 Onvoorzien	0	669	- 669	0	0
41.40 Nog te verdelen	2.500	0	0	0	0

Toelichting

Er zijn geen mutaties bij het artikel «Nominaal en Onvoorzien EZK».

42. Apparaat LNV

(Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand na ISB (1)	Stand 1° suppletoire begroting 2018 (2)	Mutaties 2° suppletoire begroting 2018 (3)		Stand 2° suppletoire begroting 2018 (4)=(2+3)
			Mutaties Miljoe- nennota	Overige mutaties 2° suppletoire begroting	
VERPLICHTINGEN		41.354			41.354
UITGAVEN		41.354			41.354
Personele uitgaven		35.303			35.303
- waarvan eigen personeel		30.714			30.714
- waarvan externe inhuur		1.412			1.412
- waarvan overige personele uitgaven		3.177			3.177
Materiële uitgaven		6.051			6.051
- waarvan ICT ¹		787			787
- waarvan bijdrage aan SSO's (exclusief DICTU)		2.723			2.723
- waarvan SSO DICTU		0			0
- waarvan overige materiële uitgaven		2.541			2.541

	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting 2018 (3)				
	Stand na ISB (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting 2018 (2)	Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting 2018 (4)=(2+3)
ONTVANGSTEN		1.500			1.500

Toelichting op de verplichtingen en uitgaven

De mutaties van LNV worden in 2018 verantwoord op artikel 40. Gedurende 2018 zijn de Ministeries EZK en LNV nog te sterk met elkaar verweven om een boekhoudkundige uitsplitsing van de apparaatsuitgaven te kunnen maken. Bij de Slotwet zal op basis van een in het najaar 2018 vast te stellen verdeelsleutel een toerekening plaatsvinden naar de artikelen 40 en 42. De begrotingsstanden van de artikelen 40 en 42 zullen bij de Slotwet aangepast worden aan de realisaties.

43. Nominaal en Onvoorzien LNV

(Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting 2018 (3)				
	Stand na ISB (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting 2018 (2)	Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting 2018 (4)=(2+3)
VERPLICHTINGEN	0	64.755	- 31.105	- 24.152	9.498
UITGAVEN	0	64.755	- 31.105	- 24.152	9.498
43.10 Prijsbijstelling			2.460		2.460
43.20 Loonbijstelling			1.131		1131
43.30 Onvoorzien	0	64.755	- 34.696	- 24.152	5.907
43.40 Nog te verdelen					

Toelichting

Bij de 1^e suppletoire begroting zijn op dit artikel middelen toegevoegd ten behoeve van de herinrichting van EZK/LNV op het terrein van personeel, materieel en ICT. Deze middelen zijn bij de MJN en 2^e suppletoire begroting verdeeld over de begroting. De nu nog resterende middelen op dit artikel zijn beoogd voor ICT uitgaven in het kader van de herinrichting.

5. De agentschappen

Agentschap Telecom (AT)

Exploitatieoverzicht Baten-lastenagentschap AT

Suppletoire begroting 2018 (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1)	(2)	(3)	(4)
	Vastgestelde begroting	Mutaties (+ of -) 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties (+ of -) 2 ^{de} suppletoire begroting	=(1)+(2)+(3) Stand 2 ^{de} suppletoire begroting
Baten				
Omzet moederdepartement	17.939	2.400	1.629	21.968

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties (+ of -) 1 ^e suppletoire begroting	(3) Mutaties (+ of -) 2 ^{de} suppletoire begroting	(4) =(1)+(2)+(3) Stand 2 ^{de} suppletoire begroting
Omzet overige departementen	64	0	0	64
Omzet derden	22.421	0	0	22.421
Rentebaten				
Vrijval voorzieningen				
Bijzondere baten	300	4.487	855	5.642
Totaal baten	40.724	6.887	2.484	50.095
Lasten				
Apparaatskosten	41.097	6.700	1.673	49.470
– Personele kosten	25.676	1.678	263	27.617
<i>Waarvan eigen personeel</i>	21.248	1.510	148	22.906
<i>Waarvan externe inhuur</i>	2.361	168	115	2.644
<i>Waarvan overige personele kosten</i>	2.067	0	0	2.067
– Materiële kosten	15.421	5.022	1.410	21.853
<i>Waarvan apparaat ICT</i>				
<i>Waarvan bijdrage aan SSO's</i>	8.660	4.300	1.410	14.370
<i>Waarvan overige materiële kosten</i>	6.761	722	0	7.483
Rentelasten	50			50
Afschrijvingskosten	1.500			1.500
– Materieel	1.500			1.500
<i>Waarvan apparaat ICT</i>				
– Immaterieel				
Overige lasten	75			75
– Dotaties voorzieningen	75			75
– Bijzondere lasten				
– Correctie kosten GAMMA	– 1.000			– 1.000
Totaal lasten	41.722	6.700	1.673	50.095
Saldo van baten en lasten	– 998	187	811	0

Toelichting op de baten

Omzet moederdepartement

Er is een eenmalige mutatie van in totaal € 1,6 mln ter compensatie van de hogere ICT kosten vanuit de dienstverleningsovereenkomst met de SSO en de meerkosten vanuit de Cloud implementatie.

Bijzondere baten

In verband met de uitvoering van de taken door AT op de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is er een mutatie op de baten voor een bedrag van € 855.000.

Toelichting op de lasten

De mutatie op de lasten is in overeenstemming met de baten.

Kasstroomoverzicht AT (Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties (+ of -) 1 ^e suppletoire begroting	(3) Mutaties (+ of -) 2 ^{de} suppletoire begroting	(4)=(1)+(2)+(3) Stand 2 ^{de} supple- toire begroting
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2018	3.257	2.523	0	5.780
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	40.724	6.887	2.484	50.095
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	– 40.221	– 6.700	– 1.673	– 48.594
2. Totaal operationele kasstroom	503	187	811	1.501
Totaal investeringen (-/-)	– 4.000	– 2.200	0	– 6.200
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)				
3. Totaal investeringskasstroom	– 4.000	– 2.200	0	– 6.200

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Mutaties (+ of -) 1 ^e suppletoire begroting	(3) Mutaties (+ of -) 2 ^{de} suppletoire begroting	(4)=(1)+(2)+(3) Stand 2 ^{de} supple- toire begroting
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)				
Eenmalige storting door het moederdepartement (+)				
Aflossingen op leningen (-/-)	- 655			- 655
Beroep op leenfaciliteit (+)	4.000	2.200	0	6.200
4. Totaal financieringskasstroom	3.345	2.200	0	5.545
5. Rekening-courant RHB 31 december 2018 (=1+2+3+4)	3.105	2.710	811	6.626

Toelichting

De mutatie op de operationele kasstroom is in overeenstemming met de baten met uitzondering van het bedrag bestemd ter kostendekking van de opdrachten (€ 811.000).

Dienst ICT Uitvoering (DICTU)

Exploitatieoverzicht Baten-lastenagenschap DICTU

Suppletoire begroting 2018 (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1)	(2)	(3)	(4)=(1)+(2)+(3)
	Vastgestelde begroting	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Totaal geraamd
Baten				
Omzet moederdepartement	204.337	19.282	16.158	239.777
Omzet overige departementen	33.896	8.051	0	41.947
Omzet derden	108	183	0	291
Rentebaten				
Vrijval voorzieningen				
Bijzondere baten				
Totaal baten	238.341	27.516	16.158	282.015
Lasten				
Apparaatskosten	215.305	23.798	16.158	255.261
- Personele kosten	124.392	18.248	9.158	151.798
<i>Waarvan eigen personeel</i>	67.335	2.221	- 4.000	65.556
<i>Waarvan externe inhuur</i>	990	72.094	13.158	86.242
<i>Waarvan overige personele kosten</i>	56.067	- 56.067	0	0
- Materiële kosten	90.913	5.550	7.000	103.463
<i>Waarvan apparaat ICT</i>	32.813	- 6.337	2.000	28.476
<i>Waarvan bijdrage aan SSO's</i>	15.050	- 2.583	0	12.467
<i>Waarvan overige materiële kosten</i>	43.050	14.470	5.000	62.520
Rentelasten	100	- 50	0	50
Afschrijvingskosten	21.636	3.768	0	25.404
- Materieel	14.800	- 1.468	0	13.332
<i>Waarvan apparaat ICT</i>				
- Immaterieel	6.836	5.236	0	12.072
Overige lasten	1.300	0	0	1.300
- Dotaties voorzieningen	1.300	0	0	1.300
- Bijzondere lasten				
Totaal lasten	238.341	27.516	16.158	282.015
Saldo van baten en lasten	0	0	0	0

Toelichting op de baten

De groei van de omzet moederdepartement komt met name door een grotere vraag naar dienstverlening voor informatiebeveiliging, implementatie en het beheer van de Cloudwerkplek en infrastructuur.

Toelichting op de lasten

De toename van de personele kosten (€ 9,1 mln) hangt samen met de benodigde extra inzet van capaciteit op het gebied van informatiebeveiliging en de implementatie en beheer van de Cloudwerkplek. Hiervoor wordt met name een (tijdelijk) beroep gedaan op externe inhuur. De daling bij de post eigen personeel wordt veroorzaakt doordat het langer duurt dan verwacht om vacatures voor specialistische ICT-functies te vervullen.

De stijging van de materiële kosten (€ 7 mln) hangt samen met hogere kosten voor licenties voor de Cloudwerkplek en infrastructuur en het in eigen beheer nemen van de Cloudwerkplek.

Kasstroomoverzicht DICTU (Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1)	(2)	(3)	(4)= (1)+(2)+(3)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Mutaties 1 ^e supplettoire begroting	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting	Totaal geraamd
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2018	6.971	12.223	0	19.194
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	238.341	27.516	16.158	282.015
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 216.705	- 23.748	- 16.158	- 256.611
2. Totaal operationele kasstroom	21.636	3.768	0	25.404
Totaal investeringen (-/-)	- 35.000	- 10.000	0	- 45.000
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)				
3. Totaal investeringskasstroom	- 35.000	- 10.000	0	- 45.000
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)				
Eenmalige storting door het moederdepartement (+)				
Aflossingen op leningen (-/-)	- 22.900	- 1.540	0	- 24.440
Beroep op leenfaciliteit (+)	35.000	9.000	0 ¹	44.000 ²
4. Totaal financieringskasstroom	12.100	7.460	0	19.560
5. Rekening-courant RHB 31 december 2018 (=1+2+3+4)	5.707	13.451	0	19.158

¹ Bij de eerste supplettoire begrotingswet 2018 is in de begrotingsstaat agentschappen per abuis een bedrag van € 10,0 mln aan kapitaalontvangsten opgenomen in plaats van € 9,0 mln. Dit wordt bij de tweede supplettoire begroting 2018 gecorrigeerd.

² Van dit leenplafond is een bedrag van € 35,5 mln onder voorbehoud van de specifieke invulling.

Toelichting

De toename van de uitgaven en ontvangsten met € 16,2 mln houdt verband met de eerder genoemde groei van de dienstverlening.

Nederlandse Emissieautoriteit (NEa)

Exploitatieoverzicht Baten-lastenagentschap NEa

Supplettoire begroting 2018 (Tweede supplettoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1)	(2)	(3)	(4)=(1)+(2)+(3)
	Vastgestelde begroting	Mutaties 1 ^e supplettoire begroting	Mutaties 2 ^e supplettoire begroting	Totaal geraamd
Baten				
Omzet moederdepartement	6.789		872	7.661
Omzet overige departementen	184		28	212
Omzet derden				
Rentebaten				
Vrijval voorzieningen				
Bijzondere baten			634	634
Totaal baten	6.973		1.534	8.507
Lasten				

Omschrijving	(1)	(2)	(3)	(4)=(1)+(2)+(3)
	Vastgestelde begroting	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Totaal geraamd
Apparaatskosten	6.669		1.534	8.203
– Personele kosten	5.423		785	6.208
<i>Waarvan eigen personeel</i>	4.608		785	5.393
<i>Waarvan externe inhuur</i>	515			515
<i>Waarvan overige personele kosten</i>	300			300
– Materiële kosten	1.246		749	1.995
<i>Waarvan apparaat ICT</i>	448			448
<i>Waarvan bijdrage aan SSO's</i>	502		531	1.033
<i>Waarvan overige materiële kosten</i>	296		218	514
Rentelasten	4			4
Afschrijvingskosten	300			300
– Materieel				
<i>Waarvan apparaat ICT</i>				
– Immaterieel	300			300
Overige lasten				
– Dotaties voorzieningen				
– Bijzondere lasten				
Totaal lasten	6.973		1.534	8.507
Saldo van baten en lasten	0		0	0

Toelichting op de baten

De omzet moederdepartement is in totaal met € 872.000 verhoogd. Deze bedrag is als volgt opgebouwd:

- De opdracht in het kader van de Emissiehandel (EH) is met € 405.000 verhoogd.
- Vanuit het Regeerakkoord Rutte III heeft de NEa nieuwe taken gekregen, dit zijn Bijstook Biomassa (€ 320.000) en een eerste opdracht in het kader van CO₂ Minimprijs (€ 147.000).

De omzet overige departementen is met € 28.000 verhoogd vanwege de ophoging van de opdracht Energie voor Vervoer (EV) van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW).

De bijzondere baten laten een stijging zien van € 634.000. Het eigenaarschap van de NEa is vanwege het Regeerakkoord vanuit het Ministerie van IenW komen te liggen bij het Ministerie van EZK. Het betreft een compensatie voor de extra kosten die gerelateerd zijn aan de oververing van de NEa van het Ministerie van IenW naar het Ministerie van EZK. Een bedrag van € 100.000 betreft de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) implementatie.

Toelichting op de lasten

De uitvoeringskosten bestaan uit personele- en materiële kosten. De personele kosten vallen uiteen in ambtelijke loonkosten en kosten van inhuur van externen. De hogere lasten van € 1,5 mln betreffen de uitvoeringskosten van de hierboven genoemde toegevoegde taken.

Kasstroomoverzicht NEa (Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1)	(2)	(3)	(4)= (1)+(2)+(3)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Totaal geraamd
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2018	1.076		1.220	2.296
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	300			300

Omschrijving	(1)	(2)	(3)	(4)= (1)+(2)+(3)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Totaal geraamd
2. Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	0			0
Totaal operationele kasstroom	300			300
Totaal investeringen (-/-)				
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)				
3. Totaal investeringskasstroom	0			0
Enmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	0			0
Enmalige storting door het moederdepartement (+)				
Aflossingen op leningen (-/-)	- 290			- 290
Beroep op leenfaciliteit (+)				
4. Totaal financieringskasstroom	- 290			- 290
5. Rekening-courant RHB 31 december 2018 (=1+2+3+4)	1.086		1.220	2.306

Toelichting

Het saldo rekening-courant is aangepast naar de realisatiestand per 1 januari 2018.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl)

Exploitatieoverzicht Baten-lastenagentschap RVO.nl

Suppletoire begroting 2018 (Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1)	(2)	(3)	(4)=(1)+(2)+(3)
	Vastgestelde begroting	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Totaal geraamd
Baten				
Omzet moederdepartement	315.741	- 75.633	- 16.702	223.406
Omzet overige departementen	120.015	179.307	15.343	314.665
Omzet derden	28.504	1.292		29.796
Rentebaten	10			10
Vrijval voorzieningen				
Bijzondere baten	2.700		5.700	8.400
Totaal baten	466.970	104.966	4.341	576.277
Lasten				
Apparaatskosten	454.281	104.966	4.341	563.588
- Personele kosten	270.838	59.413	3.473	333.724
<i>Waarvan eigen personeel</i>	<i>229.900</i>	<i>19.768</i>	<i>11.515</i>	<i>261.183</i>
<i>Waarvan externe inhuur</i>	<i>28.303</i>	<i>38.559</i>	<i>- 8.675</i>	<i>58.187</i>
<i>Waarvan overige personele kosten</i>	<i>12.635</i>	<i>1.086</i>	<i>633</i>	<i>14.354</i>
- Materiële kosten	183.443	45.553	868	229.864
<i>Waarvan apparaat ICT</i>				
<i>Waarvan bijdrage aan SSO's</i>	<i>100.710</i>	<i>8.659</i>	<i>5.044</i>	<i>114.413</i>
<i>Waarvan overige materiële kosten</i>	<i>82.733</i>	<i>36.894</i>	<i>- 4.176</i>	<i>115.451</i>
Rentelasten	28			28
Afschrijvingskosten	12.661			12.661
- Materieel	2.360			2.360
<i>Waarvan apparaat ICT</i>				
- Immaterieel	10.301			10.301
Overige lasten				
- Dotaties voorzieningen				
- Bijzondere lasten				
Totaal lasten	466.970	104.966	4.341	576.277
Saldo van baten en lasten	0	0	0	0

Toelichting op de baten

Omzet moederdepartement

De totale mutatie in omzet moederdepartement bedraagt – € 16,7 mln. Deze mutatie is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- De opdracht DG Groningen Bovengronds wordt gecorrigeerd met € 18,4 mln (van € 65,9 mln naar € 47,5 mln). Dit wordt veroorzaakt doordat in de afgelopen maanden nieuwe inzichten zijn ontstaan over de wijze van uitvoering, onder andere door de besluitvorming van de Tijdelijke Commissie Mijnbouwschade Groningen.
- De omzet DG Bedrijfsleven & Innovatie (B&I) daalt met € 1,1 mln in het kader van de uitvoering van diverse programma's. Ten eerste heeft er een verschuiving plaatsgevonden van het ontwikkelbudget voor nieuwe kredieten en garantieprogramma's en regelingen van het Nederlands Investerings Agentschap (NIA) in verband met de overgang naar InvestNL in 2019 (-€ 4,1 mln). Daarnaast is de opdracht van het Innovatie Attaché Netwerk verlaagd met € 2,1 mln. Verder is een bedrag van € 1,9 mln voor loon- en prijsbijstelling in 2018 toegevoegd. De overige mutaties betreffen onder andere: eHealth Seed Capital tender, uitbreiding opdracht Circulaire Economie, ontvangsten Pieken in de Delta en een aantal kleinere programma's (totaal € 3,2 mln).
- De omzet DG ETM neemt toe met € 2,8 mln. Dit betreft een aanpassing aan de definitieve opdracht 2018 voor een bedrag van € 1,3 mln, loonbijstelling (€ 0,9 mln) en de bijdrage aan het project Omgevingswet en diverse andere regelingen (totaal € 0,6 mln).

Omzet overige departementen

De totale mutatie in omzet overige departementen bedraagt € 15,3 mln. Deze mutatie is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- De omzet vanuit het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit neemt toe met € 14,6 mln. De toename omvat de volgende posten: extra bijdragen aan het Inkoop Uitvoeringscentrum en de Unit Omgevingskennis (€ 5,9 mln), een extra bijdrage ten behoeve van de opdracht van DG Agro & Natuur (€ 2,4 mln), loonbijstelling 2018 (€ 2,2 mln), meerwerkopdrachten (o.a. satelliet controles en GLB pilots natuur) (totaal € 2,2 mln), diverse andere regelingen en bijdragen (€ 1,9 mln).
- De omzetmutatie van € 0,7 mln vanuit het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft betrekking op de opdracht in het kader van de Klimaatenvolp voor Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI).

Bijzondere baten

De bijzondere baten stijgen met in totaal € 5,7 mln. De mutatie is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- Een bijdrage van het moederdepartement aan de afbouw van de Gebied Ruimtelijke Ontwikkeling (GRO) teams (€ 0,8 mln).
- Een bijdrage vanuit zowel het moederdepartement (€ 2,9 mln) als vanuit het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (€ 1,4 mln) voor de implementatie van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).
- Een bijdrage vanuit het moederdepartement voor de herinrichting van het ICT landschap bij RVO in verband met de ontvlechting van EZK-LNV (€ 0,6 mln).

Toelichting op de lasten

De baten en lasten stijgen per saldo met € 4,3 mln. De bijstelling in de opdracht van DG Groningen Bovengronds zoals toegelicht onder omzet moederdepartement zorgt voor een daling van kosten van externe inhuur met € 8,7 mln en de overige materiele kosten met € 4,2 mln. De toename van het overige opdrachtvolume zorgt voor een stijging van de kosten van het ambtelijke personeel (€ 11,2 mln) en de bijdrage aan SSO's (€ 5,0 mln).

Kasstroomoverzicht RVO.nl (Bedragen x € 1.000)

Omschrijving	(1)	(2)	(3)	(4)= (1)+(2)+(3)
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Mutaties 1 ^e suppletoire begroting	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Totaal geraamd
1. Rekening-courant RHB 1 januari 2018	39.673	29.328	0	69.001
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	460.789	0	0	460.789
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	- 463.128	0	0	- 463.128
2. Totaal operationele kasstroom	- 2.339	0	0	- 2.339
Totaal investeringen (-/-)	- 15.000	2.900	0	- 12.100
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)				
3. Totaal investeringskasstroom	- 15.000	2.900	0	- 12.100
Eenmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)				
Eenmalige storting door het moederdepartement (+)				
Aflossingen op leningen (-/-)	- 5.579	- 997	- 30	- 6.606
Beroep op leenfaciliteit (+)	15.000	- 2.900	0	12.100
4. Totaal financieringskasstroom	9.421	- 3.897	- 30	5.494
5. Rekening-courant RHB 31 december 2018 (=1+2+3+4)	31.755	28.331	- 30	60.056

Toelichting

In het kasstroomoverzicht vinden op basis van de mutaties in baten en lasten geen substantiële wijzigingen plaats ten opzichte van de 1^e suppletoire begroting.

6. Het Diergezondheidsfonds (DGF)

(Tweede suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

	Stand vastgestelde begroting 2018 (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting 2018 (2)	Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting 2018 (4)=(2+3)
01 Bewaking en bestrijding van dierziekten en voorkomen en verminderen van welzijnsproblemen					
Verplichtingen	34.507	53.903		1.001	54.904
Uitgaven	34.507	53.903		1.001	54.904
waarvan juridisch verplicht	70%	70%			70%
Beginsaldo		19.396			19.396
Programma-uitgaven	34.507	34.507		1.001	35.508
Opdrachten	34.507	53.903		1.001	54.904
1. Bewaking van dierziekten	18.811	18.811		180	18.991
2. Bestrijding van dierziekten	13.436	32.832		471	33.303
3. Voorkomen en verminderen van welzijnsproblemen					
4. Overig	2.260	2.260		350	2.610
Ontvangsten	34.507	53.903		- 2.795	51.108
Ontvangsten van EZ	4.387	4.387			4.387

	Mutaties 2 ^e suppletoire begroting 2018 (3)				
	Stand vastgestelde begroting 2018 (1)	Stand 1 ^e suppletoire begroting 2018 (2)	Mutaties Miljoenennota	Overige mutaties 2 ^e suppletoire begroting	Stand 2 ^e suppletoire begroting 2018 (4)=(2+3)
Ontvangsten van sector en EU Eindsaldo 2017	30.120	30.120 19.396		- 2.795	27.325 19.396

Toelichting

Uitgaven

De hogere uitgaven van € 1 mln hangen samen met extra kosten voor Brucella bewaking ad € 0,2 mln, uitbraken vogelgriep ad € 1 mln en voor pluimveeheffing ad € 0,35 mln. Daarnaast is er een verlaging van de uitgaven mycoplasma ad € 0,4 mln en een verlaging voor een aantal kleinere posten ad € 0,1 mln.

Ontvangsten

Conform de vigerende systematiek wordt pas bij de 2^e suppletoire begroting de prognose voor de ontvangsten van het DGF in de begroting verwerkt. Tot die tijd zijn de uitgaven en ontvangsten technisch gelijk gesteld.